

שאלה: ראיתי בדברי תורה שאתה כותב ומפרסם שכל הזמן אתה מזכיר פסקי הרמב"ם, ורק לפעמים אתה מביא משאר הראשונים. מה הטעם לזה?

תשובה: יפה שאלת.

[א] היחודיות של הרמב"ם הוא שהקיף כל אלפי ההלכות שיש בתלמוד ומדרשי ההלכה, והביא כמעט את כולם (פרט לאיזה 87, וגם לרובם של אלו מצאו האחרונים הסברים ונימוקים). לא כן שאר הראשונים שכתבו רק על חלק מהתורה שבעל פה. ובזאת יש עדיפות להלימוד בספר שלו.

[ב] דבר נוסף. הרב דוד יוסף, רבה של שכונת הר נוף בירושלים, ע"י מכון ירושלים הוציא לאור תשובות הרמב"ם בשם "פאר הדור". אביו הגאון הרב עובדיה יוסף כתב "פתיחה" ושם כתב (עמ' 7-10): "והנה אין צורך להרבות במלים על חשיבות יקרת תשובותיו של רבינו הגדול הרמב"ם ז"ל, אשר מפיו אנו חיים, ודבריו קילורין [=רפואה] לעינים, עמוד העולם אשר באורו נראה אור. וידוע שגם במקום שמרן הקדוש רבינו יוסף קארו ז"ל, מחבר השולחן ערוך, הכריע להלכה כאשר עם לבבו ורוחב דעתו ובינתו, והסכימו עמו מגדולי האחרונים, אם הדבר מבואר להיפך בתשובות הרמב"ם, יש לפסוק להלכה ולמעשה כדברי הרמב"ם. כי אילו ידע מרן והאחרונים שדעת הרמב"ם להיפך מדבריהם היו חוזרים בהם, ומבטלים דעתם מפני דעתו הגדולה. וכמו שכתב בשו"ת המהר"י קולון (שרש צד) [בענין הגאונים הקדמונים]... [ומביא כאן הרב עובדיה קבוצת גדולי עולם שכך אמרו, וביניהם החיד"א, גם נגד פסק השולחן ערוך]...

[וממשיך הרב עובדיה זצ"ל] "וכמו שכתב מרן (ר' יוסף קארו) בשו"ת אבקת רוכל (סימן ל"ב): "הרמב"ם הוא גדול הפוסקים, וכל קהילות ארץ ישראל ובארצות ערב ובמערב [=צפון אפריקה] נוהגים על פיו וקבלוהו עליהם לרבן". וכן כתב ב"בדק הבית" (חושן משפט, כ"ה) וב"כסף משנה" (תרומות פ"א סוף הי"א). גם הרדב"ז (תשובות ח"ב סי' תר"ד) כתב שאע"פ שהרא"ש אחרון הוא, וקיימא לן "הלכה כבתראי", מכל מקום כיון שהרמב"ם מרא דאתרא הוא [=אדון המקום שלנו], וכבר קבלו בכל הגלילות האלה לפסוק כדבריו, הילכך הלכה כהרמב"ם. [והביא שם ר' עובדיה הרבה מאד מהגדולים שכתבו כך].

ראה עוד דברי הרב יוסף קאפח, בהקדמתו לפירושו על הרמב"ם, ח"א עמ' כב.

[ג] עד כדי כך הגיעה ההערצה לדברי הרמב"ם, שמביא הרב עובדיה דברי שו"ת מהרנ"ח (סי' יב דף י"ע"ג) "ואף אם יקשה לנו דברי הרמב"ם מתוך שיטת הש"ס, מכל מקום ראוי והגון לנו לתלות את החסרון במיעוט השגתינו, וחייבים

אנו לקבל דבריו באימה מבלי שנהרהר אחריו. כי לבו של רבינו כלב האריה בהיקף ידיעת הש"ס בבלי וירושלמי ותוספתא ספרא ספרי ומכילתא. ואפשר שאיזו סוגיא היתה אז סדורה בפיו, ואנו בעוה"ר נסתרה מנגד עינינו לקוצר השגתינו. ואילו היה רבינו לפנינו היה פותח לנו פתח רחב יותר מפתחו של אולם [=של המקדש] להביננו ולהעמידנו על האמת".

וכן הוא בתשובות מהרש"ך (רבי שלמה בן אברהם הכהן, שהיה בן דורו של ר"י קארן) ח"ב סי' קצ"ו. דבריו הובאו ב"יד מלאכי" (כללי הרמב"ם, פסקא נו). וכן דעת "בני חיי (שם).

[ד] בפירוש הקדמון "מגדל עוז" לרמב"ם (הלכות יום טוב פ"ב הי"ב) כותב כי בידיו של הרמב"ם היה כתב יד התלמוד שנכתב עוד בתקופה שהתלמוד נכתב לראשונה. ולכן זהו הוא נימוק נוסף חזק מדוע יש לסמוך במיוחד על הרמב"ם.

[ה] ויש עוד נימוק מדוע אני מסתמך בצורה כה מובהקת על דברי הרמב"ם. כידוע הרב יוסף קאפח, בסדרת ספריו על "משנה תורה" לרמב"ם בהם ערך ליקוטים ופירושים לדבריו, עבר על יותר מארבע מאות ספרים, כפי שפירט את שמותיהם בסוף כל כרך. נשאלו אלפי שאלות נגד מה שכתב הרמב"ם. אני לא הצלחתי בינתיים לעבור על כל עשרים ושלושה הכרכים, אבל ממה שכן עברתי ראיתי שהרב קאפח תירץ כל הקושיות והשאלות, או ממה שהעתיק בשמם מספרים אחרים, או מה שחננו הקב"ה ויישב בכוחות עצמו. ומזה קבלתי אימון מלא בדברי רמב"ם. היתה לו סייעתא דשמיא מיוחדת לקלוע אל האמת.

נכון שהרמב"ם כתב ספר בשם "מורה נבוכים". כי הרמב"ם היה מורה לכל העם כולו. בצורה דידיאקטית [=פדגוגית] ערך וסידר כל ענין וענין לפי המשבצת שלו, לפי מחלקה שלו. הטור והשולחן-ערוך נבנו ע"י שהביאו קיבוץ כל הדיעות השונות, ולפעמים יש סתירות, או אי-בהירות. אבל אצל הרמב"ם הכל צח וברור, קל לתפישה השכלית.

נכון אמר הגאון המקובל ר' אליהו מאיזמיר (בעל "שבט מוסר", מלפני 300 שנה) בספרו "אגדת אליהו" (על הירושלמי, פסחים פ"ה ה"ד) שם כתב על הרמב"ם, נגד מי שהתרעם עליו, "שהוא ראש החכמים, דממשה ועד משה לא קם כמשה". כלומר מאז משה רבינו לא היה גאון מופלא שהועיל כל כך הרבה לעם ישראל כמו רבינו משה בן מיימון. ודאי שחז"ל עצמם הועילו לנו לאין ערוך יותר, אבל הם היו קבוצה של הרבה, לא אדם אחד. ביו היחידים, הרמב"ם הוא הראש לכולם.